

Я. Я. Сапіжаквикладач кафедри права і публічного управління
ЗВО «Університет Короля Данила»
ORCID ID: 0009-0004-1480-6248

ПРАВО ДИТИНИ НА ОBOB'ЯЗКОВУ ЧАСТКУ У СПАДКОВОМУ МАЙНІ: НОТАРІАЛЬНА ТА СУДОВА ПРАКТИКИ

Актуальність статті полягає в тому, що відповідно до ст. 1216 Цивільного кодексу України спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Згідно зі ст. 1222 Цивільного кодексу України спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини. Статтею 1241 Цивільного кодексу України передбачено, що малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця спадкують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка). Однак, розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшений судом з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення. Тобто, суб'єктами спадкових відносин можуть бути діти, які народжені живими, та відносяться до категорії спадкоємців за законом чи за заповітом, а також вони мають право на обов'язкову частку, розмір якої може бути зменшено в судовому порядку. Метою наукової статті є науково-практичний аналіз положень спадкового законодавства України, а також судової практики щодо захисту спадкових прав дитини в нотаріальному та цивільному процесі. Доведено, що Конституція України гарантує захист та охорону спадкових прав дітей у нотаріальному процесі та цивільному судочинстві. Дитина в спадкових відносинах може мати спадкові права як спадкоємець або бути спадкодавцем за умови, що мала у власності рухоме чи нерухоме майно. Дитиною є фізична особа, яка має цивільну правоздатність та цивільну дієздатність, обсяг якої визначається законом (Цивільним кодексом України) та залежить від досягнення певного віку, визначеного Цивільним кодексом України. Відповідно до норм українського та міжнародного законодавства дитині надаються «особливі» права та передбачається «особливий» захист, які мають часові межі (до досягнення повноліття) та спеціальне призначення. Свобода розпорядження заповідача може бути обмежена законом щодо визначення кола осіб та їх права на обов'язкову частку у спадщині. Тобто, право дитини на обов'язкову частку у спадщині відбувається на підставі норм Цивільного кодексу України (норм закону) та за своїм змістом й суттю відноситься до права спадкування за законом, однак реалізується лише у випадку наявності заповіту. Діти та інші особи, визначені в ст. 1241 Цивільного кодексу України, мають рівне право на обов'язкову частку. Розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшено у судовому порядку з урахування істотних обставин справи. Ніхто не може позбавити дитину права на обов'язкову частку у спадщині.

Ключові слова: спадкування, спадкові відносини, нотаріальний процес, дитина, цивільний процес, спадщина.

Постановка проблеми. Відповідно до ст. 1216 Цивільного кодексу України (далі – ЦК) спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців) [1]. Згідно зі ст. 1222 ЦК спадкоємцями за заповітом і за законом можуть бути фізичні особи, які

є живими на час відкриття спадщини, а також особи, які були зачаті за життя спадкодавця і народжені живими після відкриття спадщини. Статтею 1241 ЦК передбачено, що малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця спадкують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б

кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка). Однак, розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшений судом з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення. Тобто, суб'єктами спадкових відносин можуть бути діти, які народженні живими, та відносяться до категорії спадкоємців за законом чи за заповітом, а також вони мають право на обов'язкову частку, розмір якої може бути зменшено в судовому порядку. Отже реалізувати свої спадкові права щодо права на обов'язкову частку діти можуть в нотаріальному процесі (безспірна ситуація), а у разі спору про право (наявність спору) – в суді чи в процесі медіації.

Таким чином, в юриспруденції доцільно вести мову про комплексність процедури захисту та охорони спадкових прав дітей в нотаріальному та цивільному процесі, а також процесі медіації, які можуть взаємодіяти між собою. У зв'язку з цим ми підтримуємо науковців, які пропонують в теоретичній площині вести мову про захист та охорону цивільних (спадкових) прав в цивілістичному процесі.

Наприклад, О.Кармаза доводить, що охорона та захист прав громадян потребує комплексного дослідження: від реалізації таких прав у нотаріальному процесі, їхньому захисті у цивільному процесі та відновленні – у виконавчому процесі. Відтак, об'єднання цих самостійних юридичних процесів спільною метою, а саме, забезпечення охорони та захисту прав громадян, на науковому рівні пропонуємо розглядати в контексті цивілістичного процесу. Цивілістичний процес є узагальнюючою науковою категорією, яка використовується для об'єднання взаємозв'язаних самостійних юридичних процесів у сфері приватного права, в яких в межах, в спосіб та в порядку, що встановлені законом, реалізуються, охороняються, захищаються та відновлюються права громадян [2].

Разом з тим, наукових робіт щодо комплексного аналізу процедури захисту спадкових прав дітей в нотаріальному та цивільному процесі незначна кількість.

Останні дослідження. Проблеми спадкування в нотаріальному процесі, цивільному праві та цивільному процесі, виконавчому процесі для науковців не є новими. Так, наприклад, С. Короєд комплексно розглядає проблеми цивільного судочинства [3], О. Кармаза пропонує проблеми спадкування розглядати через призму іноземного елемента [4], В. Чуйкова

та А. Гончарова акцентують увагу на особливостях спадкування в зоні АТО [5], особливостям спадкування частки у статутному капіталі товариства присвячена наукова стаття О. Кухарева [6], Г. Луцька досліджує нотаріальну форму захисту цивільних, зокрема і спадкових, прав на тимчасово окупованих територіях України [7], тощо.

Разом з тим, тема реалізації дитиною права на обов'язкову частку є актуальним напрямом дослідження в нотаріальному, цивільному праві та процесі, однак є мало дослідженою.

Метою статті є науково-практичний аналіз положень спадкового законодавства України, а також судової практики щодо захисту спадкових прав дитини в нотаріальному та цивільному процесі.

Виклад основного матеріалу. Захист та охорона прав дитини передбачені в Женевській декларації прав дитини 1924 року, Декларації прав дитини 1959 р., Загальній декларації прав людини 1948 р., Міжнародному пакті про громадянські та політичні права 1966 р., Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права 1966 р, документах ЮНЕСКО, ВООЗ, ООН тощо.

Загальновідомо, що особливістю прав дитини є необхідність особливого захисту прав дитини, забезпечення можливостей та сприяння умовам щодо вільного і повноцінного розвитку дитини тощо. Конституція України, Цивільний кодекс України, Сімейний кодекс України, інші закони України закріплюють положення про те, що у разі порушення, невизнання чи оспорування прав дитини загалом чи спадкових прав зокрема, її права захищаються в судовому порядку.

Правовий статус дитини, її права та обов'язки, межі реалізації дитиною своєї правосуб'єктності, визначено в Конституції України та законодавстві України, а також в чинних міжнародних договорах України.

Згідно із нормами Загальної декларації прав людини діти мають право на особливе піклування і допомогу. Конвенція про права дитини визначає, що дитиною є кожна людина до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосованим до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. Відповідно до ст. 6 Сімейного кодексу України правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітньою вважається дитина у віці від

чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Статті 31 та 32 Цивільного кодексу України закріплюють особливості цивільної дієздатності малолітніх та неповнолітніх дітей.

Узагальнивши ці та інші норми національного законодавства України, дійдемо висновку, що дитиною є фізична особа, наділена цивільною правосуб'єктністю, обсяг якої визначається законом та залежить від досягнення віку, визначеного Цивільним кодексом України. Науково-практичний аналіз норм Цивільного кодексу України, судова практика, рішення Конституційного Суду України, наукова доктрина, доводять, що дитина може бути суб'єктом спадкових відносин – спадкоємцем чи спадкодавцем в межах, в порядку, в обсягах, визначених Цивільним кодексом України. Разом з тим дитину не можна прирівнювати у правах з дорослими фізичними особами, з особами, які досягли 18-річного віку. Відповідно до норм українського та міжнародного законодавства дитині надаються «особливі» права та передбачається «особливий» захист, які мають часові межі (до досягнення повноліття) та спеціальне призначення.

Узагальнивши наукові висновки щодо розкриття змісту поняття «спадкові права», дослідивши норми спадкового законодавства України, дійдемо висновку про те, що законодавство України не розкриває змісту поняття «спадкові права дитини», вітчизняні дослідники не мають єдності в розкритті цього терміну, відтак нами пропонується під спадковими правами дитини розуміти суб'єктивні права, які належать живій дитині з моменту її народження на підставі норми закону (спадкування за законом) чи на підставі правочину – заповіту (спадкування за заповітом) до досягнення нею повноліття (18 років), та які виникають у день відкриття спадщини та спрямовані на перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до дитини (спадкоємця). Спадкові права дитина може реалізувати у нотаріальному процесі, у разі виникнення спору – в цивільному процесі, в процесі медіації, а у разі не виконання рішення суду – у виконавчому процесі.

Спадкування є формою правонаступництва, що реалізується спадкоємцем у межах обсягу спадкової маси та не включає процесуальні права й обов'язки спадкодавця, які ним не реалізовані за життя (постанова Верховного Суду від 27 березня 2019 року у справі № 2-1625/1997) [8].

Загальновідомо, що спадкодавець за своє життя має право визначити «долю» свого

майна, передбачивши це в заповіті. Відповідно до ст. 1234 ЦК право на укладення заповіту має фізична особа з повною цивільною дієздатністю. Відтак, у разі, коли неповнолітня дитина згідно із вимогами ЦК набула повної цивільної дієздатності (наприклад, працює по трудовому договору, здійснює підприємницьку діяльність), має у власності рухоме чи не рухоме майно, вона може укласти заповіт і бути заповідачем.

Таким чином, згідно зі ст. 1235 ЦК заповідач може призначити своїми спадкоємцями одну або кілька фізичних осіб, незалежно від наявності у нього з цими особами сімейних, родинних відносин, а також інших учасників цивільних відносин. Крім того, заповідач може без зазначення причин позбавити права на спадкування будь-яку особу з числа спадкоємців за законом. Однак, заповідач не може позбавити права на спадкування осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині. Чинність заповіту щодо осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, встановлюється на час відкриття спадщини.

Тобто, ЦК гарантує чітко визначеному законом (ЦК) колу осіб частку у спадщині, які має офіційну назву «обов'язкова частка». Так, відповідно до ст. 1241 ЦК такими особами є: малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдівець) та непрацездатні батьки, які спадкують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка). Разом з тим, коло осіб, які мають право на обов'язкову частку визначається на день відкриття спадщини. Розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшений судом з урахуванням відносин між цими спадкоємцями та спадкодавцем, а також інших обставин, які мають істотне значення.

Обов'язкова частка у спадщині – це та мінімальна частина спадкового майна, яку має право отримати дитина як спадкоємець першої черги. Проте розмір обов'язкової частки може бути зменшено в судовому порядку за умови існування обставин, які мають істотне значення.

Конституційний Суд України офіційно розтлумачив положення частини першої ст. 1241 ЦК щодо права повнолітніх непрацездатних дітей спадкодавця на обов'язкову частку у спадщині в Рішенні Конституційного Суду № 1-рп/2014 від 11.02.2014: «щодо права повнолітніх непрацездатних дітей спадкодавця на обов'язкову частку у спадщині необхідно розуміти так, що таке

право мають, зокрема, повнолітні діти спадкодавця, визнані інвалідами в установленому законом порядку, незалежно від групи інвалідності». Тобто, поняття «повнолітні непрацездатні діти спадкоємця» та «дитина», в розумінні ст. 6 Сімейного кодексу України, не є тотожними поняттями, а мають різний правовий зміст.

Право на обов'язкову частку у спадщині не залежить від згоди інших спадкоємців, волі спадкодавця та не пов'язане зі спільним проживанням спадкодавця й осіб, які мають право на обов'язкову частку. Але, якщо інші спадкоємці заперечують проти видачі свідоцтва про право на спадщину на обов'язкову частку, то вони вправі звернутися з відповідним позовом до суду. Право на обов'язкову частку у спадщині має особистий характер та не може переходити в порядку спадкової трансмісії. Спадкоємець може відмовитися від права на обов'язкову частку у спадщині шляхом подачі нотаріусу заяви про те, що зі змістом заповіту він ознайомлений, зміст ст. 1241 ЦК йому роз'яснено і він не претендує на одержання обов'язкової частки у спадщині [9].

За загальним правилом, у разі відсутності спору про право - прийняття спадщини та оформлення свідоцтва про право на спадщину відбувається в нотаріальному процесі в порядку, з особливостями, визначеними ЦК, Законом України «Про нотаріат», Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України, затверджених наказом Міністерства юстиції України тощо. Тобто, ст. 69 Закону України «Про нотаріат», Порядком вчинення нотаріальних дій нотаріусами України при видачі свідоцтва про право на спадщину за заповітом нотаріус зобов'язаний перевірити коло осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині.

Разом з тим, у разі порушення, невизнання або оспорювання спадкових прав дитини її права захищаються в судовому порядку, в порядку цивільного судочинства з дотриманням вимог Конституції України, міжнародних договорів України, норм законодавства України. Відповідно до ст. 5 Цивільного процесуального кодексу України суд захищає права, свободи та інтереси фізичних осіб у спосіб, визначений законом або договором. Слід також зазначити, що спадкові справи відносяться ЦПК України до цивільних справ. Справи у спорах про спадкування не можуть бути розглянуті в порядку спрощеного позовного провадження (постанова Верховного Суду від 11 липня 2019 року у справі № 643/6628/16-ц).

Захист спадкових прав дитини в цивільному судочинстві повинен ґрунтуватися на дотриманні принципу забезпечення найкращих інтересів дитини, виконанні завдань та основних засад (принципів) цивільного судочинства, та з урахуванням норм ст. ст. 9, 11-1, 12-1 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». При розгляді спадкової справи суд роз'яснює дитині (малолітній або неповнолітній особі) її права та можливі наслідки дій її представника чи законного представника.

Узагальнивши спадкові справи, які розглядаються в цивільному судочинстві, пропонуємо виділяти в окрему категорію спадкові справи щодо отримання права на обов'язкову частку у спадщині. Розглянемо деякі із спадкових справ.

Відповідно до п. 19 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» перелік осіб, які мають право на обов'язкову частку, що визначений ст. 1241 ЦК, є вичерпним і розширеного тлумачення не потребує. При визначенні розміру обов'язкової частки в спадщині враховуються всі спадкоємці за законом першої черги, увесь склад спадщини, зокрема, право на вклади в банку (фінансовій установі), щодо яких вкладником було зроблено розпорядження на випадок своєї смерті, вартість речей звичайної домашньої обстановки та вжитку, вартість заповідального відказу. За згодою особи, яка має право на обов'язкову частку у спадщині, належна їй частка визначається з майна, не охопленого заповітом. У разі незгоди ця частка визначається з усього складу спадщини. Той зі спадкоємців, який має право на обов'язкову частку у спадщині та проживав разом із спадкодавцем на день його смерті, вважається таким, що прийняв спадщину, якщо у визначеному законом порядку не відмовився від неї. Якщо той зі спадкоємців, хто має право на обов'язкову частку та не проживав зі спадкодавцем на день його смерті, не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її. У разі порушення права спадкоємців на обов'язкову частку у спадщині суд може вирішувати питання про недійсність свідоцтва про право на спадщину лише в тій частині, яка складає обов'язкову частку. Суд може зменшити розмір обов'язкової частки у спадщині з урахуванням відносин між спадкоємцем та спадкодавцем, а також інших обста-

вин, які мають істотне значення, зокрема майнового стану спадкоємця. Позбавлення особи права на обов'язкову частку судом не передбачає, хоча особа, яка має право на обов'язкову частку, може бути усунена від права на спадкування відповідно до ст. 1224 ЦК [10].

Складно заперечити Л.Гретченко в тому, що Висновки Верховного Суду щодо права на обов'язкову частку у спадщині містяться у постановках від 10.11.2021 року у справі № 607/24365/19, від 08.12.2021 року у справі № 552/3281/20. В аспекті розгляду аліментів як елементу спадкових правовідносин необхідно, перш за все, розрізнити поточний обов'язок по сплаті аліментів на дитину і можливу заборгованість зі сплати аліментів. При виборі і застосуванні норм права в згаданій категорії справ доцільно застосовувати висновки, викладені у постанові ВС від 21.03.2018 у справі № 161/11682/15-ц; постанові ВС від 12.08.2020 у справі №199/5826/16-ц; постанові ВС від 16.06.2021 у справі № 754/17704/18 [11].

У постанові Верховного Суду від 30 травня 2018 року у справі № 483/597/16-ц зазначається, що цивільним законодавством не передбачено такого способу захисту цивільних прав, як позбавлення обов'язкової частки у спадщині, а можливе лише зменшення її розміру.

Верховний Суд у постанові від 26 травня 2021 року у справі № 159/4322/14-ц вказав, що, визначаючи, чи є особа з інвалідністю з дитинства такою, що має право на обов'язкову частку у спадковому майні, необхідно враховувати не лише факт установлення інвалідності, а й момент її набуття цією особою, а саме з дитинства (тобто до досягнення 18-річного віку).

Слід також зазначити, ми підтримуємо дослідження О.Кухарєва, в якому вказується на те, що розкриття змісту сутності права на обов'язкову частку в спадщині поділило дослідників на декілька груп. Так, прихильники першої позиції вважають, що спадкування за правом на обов'язкову частку у спадщині становить самостійний вид спадкування, відмінний від спадкування за заповітом та за законом. Інші учені визначають спадкування особами, передбаченими у ст. 1241 ЦК, як особливий вид спадкування за законом. Спадкування обов'язкової частки у спадщині розглядається також як особливий порядок спадкування, заснований на заповіті. Існує погляд на обов'язкову частку у спадщині як на правовий привілей спадкоємця, наданий йому державою [12].

На нашу думку, право на обов'язкову частку за своїм змістом та суттю відноситься до права спадкування за законом, однак реалізується лише у випадку наявності заповіту. Крім того, у теорії та практиці слушно наголошується на тому, що неповнолітні діти не втрачають свого права на обов'язкову частку незалежно від того, що їм була надана повна цивільна дієздатність [13]. Право на обов'язкову частку у спадщині характеризується тим, що всі суб'єкти цього права наділені ним рівною мірою, перевага комусь із необхідних спадкоємців закон не надає, навіть якщо з числа спадкоємців право на обов'язкову частку мають декілька осіб [14]. Будь-які обмеження та обтяження, встановлені у заповіті для спадкоємця, який має право на обов'язкову частку у спадщині, дійсні лише щодо тієї частини спадщини, яка перевищує його обов'язкову частку (ст. 1241 ЦК).

Висновок. Свобода розпорядження долею свого майна після смерті заповідача може бути обмежена законом щодо визначення кола осіб та їх права на обов'язкову частку у спадщині. Тобто, право дитини на обов'язкову частку у спадщині відбувається на підставі норм ЦК (норм закону) та за своїм змістом й суттю відноситься до права спадкування за законом, однак реалізується лише у випадку наявності заповіту. Діти та інші особи, визначені в ст. 1241 ЦК, мають рівне право на обов'язкову частку. Розмір обов'язкової частки у спадщині може бути зменшено у судовому порядку з урахування істотних обставин справи. Ніхто не може позбавити дитину права на обов'язкову частку у спадщині.

Список використаної літератури:

1. Законодавчі акти України, використані в цьому дослідженні, розміщені на Офіційному сайті парламенту України. *Законодавство України*. <https://rada.gov.ua>
2. Кармаза О.О. Теорія цивілістичного процесу та її значення в контексті охорони та захисту прав громадян в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2016. № 3. С. 188-192.
3. Короєд С.О. Процесуальне забезпечення ефективності цивільного судочинства: монографія. К.: «МП Леся», 2013. 508 с
4. Кармаза О.О. Спадкування в міжнародному приватному праві: законодавство України та Угорщини. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2020. Випуск 1. С. 42-46.
5. Чуйкова В.Ю., Гончарова А.В. Спадкування на окремих територіях України. *Європейські перспективи* № 2. 2021. С. 114-119.

6. Кухарев О. Є. Особливості спадкування права на частку у статному капіталі товариства з обмеженою відповідальністю. *Часопис цивілістики*. 2021. № 41. с. 34-39.
7. Луцька Г. В. Охорона та захист цивільних прав громадян у зв'язку з тимчасовою окупацією частини території України: монографія. Київ: «Видавництво Людмила», 2020. 204 с
8. Рішення суду України, використані в цій статті, містяться на сайті «Єдиний державний реєстр судових рішень». <https://reyestr.court.gov.ua/>
9. Право на обов'язкову частку. <https://wiki.legalaid.gov.ua/>
10. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.2008 № 7 «Про судову практику у справах про спадкування». *Вісник Верховного суду України* від 06.2008. 2008 р. № 6. стор. 17.
11. Гретченко Лариса. Судова практика у справах про спадкування за участі дитини: правові висновки і позиції Верховного Суду. Листопад 2022. <https://www.hsa.org.ua/lectors/gretchenkolarysa/articles/sudova-praktyka-u-spravah-pro-spadkuvannya-za-uchasti-dytyny-pravovi-vysnovky-i-pozytsiyi-verhovnogo-sudu>
12. Кухарев О.Є. Сутність права на обов'язкову частку у спадщині у спадковому праві України. *Підприємництво, господарство і право*. 2021. № 2. С. 11-15.
13. Бордюг Т.О. Спадкування за заповітом та за правом на обов'язкову частку дітьми. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С.193-200.
14. Печений О. Право на обов'язкову частку як особливий вид спадкування. *Мала енциклопедія нотаріуса*. 2016. № 6 (90), грудень. С. 28-33.

Sapizhak Ya. Ya. The child's right to a mandatory share in inherited property: notarial and judicial practices

The relevance of the article lies in the fact that according to Art. 1216 of the Civil Code of Ukraine inheritance is the transfer of rights and obligations (inheritance) from a natural person who died (testator) to other persons (heirs). According to Art. 1222 of the Civil Code of Ukraine, natural persons who are alive at the time of the opening of the inheritance, as well as persons who were conceived during the life of the testator and born alive after the opening of the inheritance can be heirs under the will and by law. Article 1241 of the Civil Code of Ukraine stipulates that minors, minors, adult disabled children of the testator inherit, regardless of the content of the will, half of the share that would belong to each of them in case of inheritance by law (mandatory share). However, the size of the mandatory share in the inheritance may be reduced by the court, taking into account the relationship between these heirs and the testator, as well as other circumstances that are of significant importance. That is, the subjects of inheritance relations can be children who were born alive and belong to the category of heirs by law or by will, and they also have the right to a mandatory share, the size of which can be reduced in court. The purpose of the scientific article is a scientific and practical analysis of the provisions of the inheritance legislation of Ukraine, as well as judicial practice regarding the protection of the inheritance rights of the child in notarial and civil proceedings. It has been proven that the Constitution of Ukraine guarantees the protection and protection of children's inheritance rights in notarial proceedings and civil proceedings. A child in an inherited relationship may have inheritance rights as an heir or be a testator, provided that he owned movable or immovable property. A child is a natural person who has civil legal capacity and civil legal capacity, the scope of which is determined by law (Civil Code of Ukraine) and depends on reaching a certain age defined by the Civil Code of Ukraine. In accordance with the norms of Ukrainian and international legislation, a child is granted «special» rights and «special» protection is provided, which have time limits (until reaching the age of majority) and a special purpose. The testator's freedom of disposition may be limited by law regarding the definition of the circle of persons and their right to a mandatory share in the inheritance. That is, the child's right to a mandatory share in the inheritance occurs on the basis of the norms of the Central Committee (norms of the law) and in its content and essence refers to the right of inheritance by law, but it is realized only in the case of a will. Children and other persons defined in Art. 1241 of the Civil Code, have an equal right to a mandatory share. The size of the mandatory share in the inheritance can be reduced in a court of law, taking into account the essential circumstances of the case. No one can deprive a child of the right to a mandatory share in the inheritance.

Key words: inheritance, inheritance relations, notarial process, child, civil process, inheritance.